

Maria Naus

Marlies Meegens is al tien jaar coördinator van Vluchtelingenwerk in haar gemeente, die bestaat uit drie kleine dorpen die een paar kilometer uit elkaar liggen. De dichtstbijzijnde stad, Nijmegen, is tien kilometer verderop en voor de meeste voorzieningen moet men daar zijn, bijvoorbeeld voor de taalcursussen en bemiddeling naar werk.

“Voor vluchtelingen zijn vooral de eerste jaren van hun verblijf in Nederland onzeker en eenzaam”, vertelt Marlies. “Ze komen vanuit moeilijke, soms gevaarlijke leefomstandigheden naar Nederland. Eenmaal hier is het afwachten of ze een verblijfsvergunning krijgen. De periode dat een verblijfsvergunning afgegeven wordt is verlengd van drie naar vijf jaar. In deze tijd kan de situatie in hun herkomstland veranderen en het beleid van de Nederlandse regering ook. Zodra de regering besluit dat een herkomstland ‘veilig’ is, wordt de tijdelijke verblijfsvergunning ingetrokken en moet de vluchteling terugkeren naar het land van herkomst”. Vluchtelingen hebben niet alleen hun huis, hun werk en hun bezittingen achtergelaten, maar ook hun familie en vrienden en vaak is het erg moeilijk om contact te hebben met het land van herkomst. In die zin verschilt hun positie

Vluchten uit je geboorteland en je vestigen in bijvoorbeeld Nederland: een ingrijpende beslissing die de positie van vluchtelingen, vooral in het begin, heel anders maakt dan van elke andere nieuwkomer. De situatie van vrouwen verschilt bovendien vaak met die van mannen.

Gesprekken met de coördinator Vluchtelingenwerk en twee vluchtelingenvrouwen uit Afghanistan, werpen licht op het leven van vluchtelingenvrouwen in een dorp op tien kilometer afstand van Nijmegen. Speciale aandacht is er voor de vrouwencontactgroep, die op verzoek van de vluchtelingenvrouwen in dit dorp in het leven is geroepen en, in elk geval in deze regio, uniek is.

Het leven is als een aarden pot

Vluchtelingenvrouwen op het platteland

Uitstapje van Vluchtelingenwerk naar Doornenburg. Foto's Harry Angenent.

met andere nieuwkomers, die zich hier vestigen vanwege gezinshereniging of een huwelijk. Op hen wacht immers iemand die hen wegwijs kan maken, iemand die de Nederlandse omstandigheden kent en al een sociaal netwerk heeft. Volgens Marlies maakt dat het over het algemeen makkelijker om ingeburgerd te raken. Bovendien is er nog contact met het land van herkomst mogelijk en kan men er in vakanties naar toe. “Maar het hangt wel van de persoonlijke omstandigheden af, uiteindelijk zijn sommige andere allochtone vrouwen net zo geïsoleerd en eenzaam

als een vluchteling.” Een ander verschil tussen vluchtelingenvrouwen en andere nieuwkomers ziet Marlies in hun houding: “Juist omdat vluchtelingen alles achter zich hebben gelaten, staan ze erg open voor de nieuwe samenleving en zijn ze erg bereid om de taal te leren, werk te vinden en zich hier een nieuwe plek te verwerven.”

De vrijwilligers van vluchtelingenvrouw

Vanwege de bijzondere situatie van vluchtelingen, krijgen zij bij aankomst in Nederland de eerste maanden inten-

sieve maatschappelijke begeleiding van de vrijwilligers van vluchtelingenwerk. Marlies: "Dit wordt gedaan door vrijwilligers uit het dorp. Ze helpen bij de contacten met de gemeente, de woningcorporatie, het inrichten van het huis, de school van de kinderen, wegwijs maken in het dorp, boodschappen doen, het volgen van het taaltraject en, als het nodig is, juridische begeleiding. De contactpersonen zijn de steun en toeverlaat en in het begin vaak ook de enige mensen waarmee een vluchteling contact heeft. Daarom helpen ze vluchtelingen ook kennis te maken met andere dorpsbewoners, zoals de burens, met deelname aan activiteiten in het dorp, maar bijvoorbeeld ook met het zoeken naar vrijwilligerswerk, stages en soms zelfs banen."

In de gemeente van Marlies zijn bijna alle vrijwilligers vrouwen en dat heeft consequenties: "Je ziet dat een vrijwilligster vaak een sterkere band opbouwt met de vrouw dan met de man. Ze praten makkelijker met elkaar omdat ze zoveel overeenkomsten hebben in hun dagelijks leven, zoals het opvoeden van kinderen. Het komt regelmatig voor dat de contactpersoon een vriendin wordt, ook als de begeleiding niet meer nodig is".

Vrouwen zijn vaak makkelijker in de sociale contacten en dat maakt dat zij uiteindelijk de taal beter leren dan mannen, ook al is dat in het begin precies andersom. Dat geldt bijvoorbeeld voor Ariana, die gevlucht is uit Afghanistan.

Zij is getrouwd en heeft drie kinderen in de leeftijd van drie tot zeven jaar. Ze ziet haar contactpersoon bij Vluchtelingenwerk nog regelmatig, ze zijn een soort familie geworden. Daarnaast heeft ze een hele kennissenkring opgebouwd: met moeders van vriendjes van haar kinderen, met anderen allochtone vrouwen in het dorp en met haar burens. Ariana: "Toen ik de taal nog niet sprak was het heel moeilijk om contact te maken, je kunt alleen wat lachen en gebaren en dat deden we dus. Maar nu het met de taal veel beter gaat is er met hen een leuk contact gegroeid: we drinken bij elkaar koffie, eten regelmatig samen en passen op elkaars kinderen."

Achterstand wordt voorsprong

Terwijl Ariana haar leven opbouwt, staat het voor haar man nu juist stil: "Ik wil graag dat hij werk vindt dan hebben we meer inkomen, heeft hij wat te doen en leert hij mensen kennen".

Het vervelende is, dat Ariana's man nu al een jaar wekelijks bij het reïntegratiebureau langsgaat en nog steeds geen werk heeft. Hij is op een timmercursus geplaatst, maar dat is geen succes. In Afghanistan was hij advocaat, vooral een administratieve functie, dus die keuze ligt niet erg voor de hand. Maar invloed uitoefenen op het beleid van het reïntegratiebureau ligt buiten het vermogen van de betrokkenen, ook al ziet iedereen dat het anders en waarschijnlijk beter kan. Er is echter maar een beperkt

budget en daar vloeit ook de keuze uit voort dat slechts een van de partners een beroep kan doen op een scholingsaanbod. Ariana was in Afghanistan onderwijzeres en ze heeft een aantal maanden met heel veel plezier als vrijwilligster gewerkt op het kinderdagverblijf van haar kind. Ze zou graag iets in die richting doen als de jongste ook naar school gaat, maar voor haar is scholing voorlopig niet aan de orde omdat haar man het reïntegratietraject volgt. Marlies Meegens ziet dat het in veel gevallen erg lang duurt voordat iemand werk heeft. Volgens haar moet zowel de taalcursus, als de begeleiding nog intensiever zijn, om vluchtelingen aan het werk te helpen.

Dat vrouwen de taal in het begin slechter spreken dan mannen, komt omdat zij vaak de taalcursus moeten onderbreken vanwege een zwangerschap en gebrek aan kinderopvang. Zo ook Ariana. Na de bevalling kon ze geen plaats krijgen op het kinderdagverblijf en heeft ze acht maanden moeten wachten voor ze het taaltraject weer kon hervatten.

Ook Fayruz, eveneens Afghaanse en weduwe met een dochter van achttien, moest in de beginperiode de taalcursus afbreken. Ze was veel ziek, mede omdat ze erg veel had meegemaakt. Ze sloot zich af van haar omgeving en ging alleen nog om met haar contactpersoon van vluchtelingenwerk. Pas toen ze zich beter voelde kon ze de taalcursus afmaken en heeft ze weer de energie om meer te ondernemen.

Dorp versus stad

Ariana en Fayruz hebben na hun verblijf in het Asielzoekerscentrum een woning toegewezen gekregen in een klein dorp. Of het wonen in een dorp een voordeel of juist een nadeel is ligt voor iedereen verschillend. Vooral alleenstaande mannen trekken snel naar de stad, omdat daar meer landgenoten wonen. Ook de beschikbaarheid van werk is voor veel vluchtelingen een reden om naar een grote stad of naar de randstad te trekken. In de gemeente waar Fayruz en Ariana wonen zijn de voorzieningen beperkt: in het dorp waar Ariana woont is alleen één, dure, supermarkt. Verder is er wel

De vrouwencontactgroep. Foto: Maria Naus.

een gemeentehuis, een kapper en een paar sportclubjes, maar voor de meeste voorzieningen (huisarts, tandarts, apotheek, voortgezet onderwijs, winkels, zwembad, fitness) is ze aangewezen op grotere dorpen in de directe omgeving, zo'n vier kilometer verderop. Enerzijds is dit dichtbij en kunnen ze er op de fiets naar toe. Maar voor gezinnen met kleine kinderen of voor alleenstaande vrouwen is openbaar vervoer belangrijk en vaak ook een auto, en dat is een grote kostenpost. Voor de taal cursus, het reïntegratiebureau en een uitgebreid winkelaanbod zijn ze aangewezen op Nijmegen.

Ariana neemt deze nadelen voor lief, omdat ze het erg naar haar zin heeft in het dorp: "Het leven hier lijkt een beetje op mijn dorp in Afghanistan. Het is hier rustig en overzichtelijk. Ik heb een groot huis en een tuin, waar de kinderen in kunnen spelen. Ik ken het stadsleven niet en verlang er ook niet naar."

Fayruz daarentegen vindt het op een neer reizen naar de stad een groot bezwaar en zou veel liever verhuizen, maar gezien de wachttijden voor een woning zit dat er voorlopig niet in. Ze houdt ervan even te gaan winkelen en bij vriendinnen op bezoek gaan die ze via de taal cursus heeft leren kennen. De kosten houden haar tegen om dit vaak te doen. Ook vindt ze het verve-

lend dat haar dochter, die in Nijmegen het vmbo doet en stage loopt, alleen heen en weer moet met de fiets of bus. Ze maakt zich erg bezorgd over de veiligheid van haar dochter. Er kan van alles gebeuren, zoals laatst toen twee jongens prikkende vloeistof in haar gezicht gooiden. Daarom fietst Fayruz haar dochter vaak tegemoet of haalt haar, als het donker is, op bij de bushalte; na zes uur 's avonds is dat buiten het dorp.

Marlies ziet die (over)bezorgdheid bij veel vluchtelingenouders terug: "Zij hebben teveel meegemaakt en zijn erg bang om hun kinderen te verliezen." Fayruz zegt zelf: "Wij zijn altijd heel voorzichtig, dat hebben wij geleerd in Afghanistan. Het leven is als een aarde werken pot en hoeft maar een keer te vallen om stuk te gaan. Ik heb maar een dochter, en zij heeft alleen mij. Wij moeten goed voor elkaar zorgen."

Vrouwencontactgroep

Fayruz en Ariana gaan allebei naar de vrouwencontactgroep die een keer per maand georganiseerd wordt door de vrijwilligsters van vluchtelingenwerk. Voor zover bekend is dit een uniek initiatief, in elk geval in deze regio. De groep is opgezet op verzoek van een aantal vluchtelingenvrouwen, want uiteindelijk zitten zij toch veel thuis en

voelen zich soms erg eenzaam.

De contactgroep is deels een belangrijke ontmoetingsplaats, maar daarnaast ook een plek om informatie te krijgen, te praten over allerlei onderwerpen en al doende de spreekvaardigheid van de Nederlandse taal te verbeteren. In het begin kwamen er maar een paar vrouwen naar de bijeenkomsten maar de groep wordt steeds groter. Ook komen er allochtone vrouwen die een Nederlandse partner hebben of in het kader van gezinshereniging hier zijn komen wonen. Aangezien zij geen individuele maatschappelijke begeleiding van vluchtelingenwerk krijgen, biedt de contactgroep voor hen een mogelijkheid om andere allochtone vrouwen te leren kennen.

De contactgroep is een stimulans om ook andere activiteiten met de groep te gaan doen, zoals samen iets maken voor de feestdagen of samen sporten, koken en eten. Er is een grote behoefte aan activiteiten, in de eerste plaats voor de kinderen, maar ook voor henzelf en hun gezin.

In feite is er maar één nadeel en dat is dat er alleen een groep voor vrouwen is. Het is een praktisch gevolg van het gegeven dat op een na alle vrijwilligers bij vluchtelingenwerk vrouwen zijn. Mannen hebben eerder meer dan minder moeite om contacten te leggen. Zeker als het vinden van werk niet lukt is dat frustrerend en raken zij al te gemakkelijk in een isolement. De vrouwencontactgroep is een manier om de aardewerken pot sterker te maken. Ook mannen zouden dat goed kunnen gebruiken. ■

Wie meer wil weten over de vrouwencontactgroep kan bellen met Marlies Meegens, tel: (024) 358 50 72.

Maria Naus is projectmedewerker bij Enzovoort en is verbonden aan de vrouwencontactgroep.